

Ανάλυση Προϋπολογισμού Άμυνας*

Αναστασίου Μπασαρά, Σμηνάρχου ε.α., Ανωτέρου Στελέχους NATO (τέως), Αντιπροέδρου ΕΛΙΣΜΕ, Συγγραφέως

Ο στόχος της παρούσας μελέτης είναι να παρουσιάσει μια ολοκληρωμένη εικόνα των αμυντικών δαπανών (ΑΔ) της χώρας μας και να τις παραλληλίσει και συσχετίσει με αυτές των μέσων όρων του NATO και επιλεγμένων χωρών-μελών του.

Η μελέτη αποπειράται να παρουσιάσει και περιγράψει: τις βασικότερες κατευθυντήριες οδηγίες των βέλτιστων πρακτικών του NATO, τις ΑΔ του ΥΕΘΑ από το 1950 μέχρι το 2014, την κατανομή των ΑΔ του ΥΕΘΑ από το 2004 μέχρι το 2014 ανά Κλάδο και Υπηρεσία, ανά Κατηγορία (*Προσωπικό, Υποστήριξη- Λειτουργία, Εξοπλισμοί- Υποδομές*), τις ΑΔ από το 1995 μέχρι το 2014 των NATO-Ελλάδας -Τουρκίας, να συσχετίσει την κατανομή τους ανά κατηγορία, να παρουσιάσει, επίσης, τις Μέσες Κατά Κεφαλήν ΑΔ του NATO, και επιλεγμένων Χωρών-μελών του, τους Προϋπολογισμούς του ΥΕΘΑ του 2015 και 2016 και να κλείσει με τις βασικότερες Επισημάνσεις και Προτάσεις.

Ελπίδα και φιλοδοξία μας είναι να συνεισφέρουμε με τρόπο υπεύθυνο και τεκμηριωμένο στην ενημέρωση επί των Αμυντικών Δαπανών (ΑΔ) των ΕΔ. Το περίγραμμα των θεμάτων περιλαμβάνει: *Γενικά, Αμυντικές Δαπάνες στην Ελλάδα, Συγκριτικοί Πίνακες Δαπανών, Οι Προϋπολογισμοί του ΥΕΘΑ του 2015 και 2016, οι Επισημάνσεις και οι Προτάσεις.*

Γενικά

Η εθνική άμυνα είναι ένα αμιγώς δημόσιο αγαθό. Οι υπηρεσίες που προσφέρει, δηλαδή η περιφρούρηση της εθνικής ασφάλειας, χαρακτηρίζονται από την ιδιότητα της αδιαιρετότητας, εφόσον κανένας δεν μπορεί να αποκλείσει από τις ωφέλειες τους οποιονδήποτε δεν είναι διατεθειμένος να καταβάλει το αντίτιμο για τη συμμετοχή του στην απόλαυσή τους.

Η αδιαιρετότητα και η μη ανταγωνιστική κατανάλωση της άμυνας, δεν επιτρέπουν στο μηχανισμό των τιμών να κινητοποιήσει τις αναγκαίες ποσότητες πόρων, για την παραγωγή του κοινωνικά άριστου επιπέδου της. Είναι λοιπόν αναγκαία η παρέμβαση του κράτους για τον προσδιορισμό του άριστου επιπέδου παραγωγής της άμυνας και τον καθορισμό του τρόπου χρηματοδότησης του κόστους παραγωγής του επιπέδου αυτού.

Το ποσοστό των αμυντικών δαπανών στο εισόδημα, εκφράζει σε ικανοποιητικό βαθμό το επίπεδο άμυνας μιας χώρας όταν, οι μεν αμυντικές δαπάνες αντανακλούν το πραγματικό κόστος παραγωγής της άμυνας, το δε εισόδημα αντιπροσωπεύει τη συνολική χρηματική αξία των υλικών αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται στη χώρα.

Ένα θετικό παράπλευρο αποτέλεσμα των ΑΔ είναι η συμβολή των στην ανάπτυξη της οικονομίας μέσα από επενδύσεις και εκσυγχρονισμό.

Η Ελλάδα έχει μια στρατηγική θέση στη Μεσόγειο, μια μεγάλη ΑΟΖ, περιπολία και περιφρούρηση χιλιάδων νησιών και πορωδών συνόρων για τον περιορισμό της λαθρομετανάστευσης και προσφυγιάς, χρειάζεται να προαγάγει τη σταθερότητα στα Βαλκάνια και στην Ανατολική Μεσόγειο και να αντιμετωπίζει την διηρκή ένταση των Σχέσεων με την Τουρκία. Οι στρατιωτικές προμήθειες στην Ελλάδα γίνονται, σχεδόν, κατά αποκλειστικότητα μέσα από εισαγωγές με κύριους εξαγωγείς τις ΗΠΑ, Γερμανία και Γαλλία. Ωστόσο, διατηρώντας το ειρηνικό περιβάλλον στην Ελλάδα έχει υψηλό κόστος ΑΔ. Έτσι, χρειάζονται επαρκή, σώφρονα και αποτελεσματικά: προγραμματισμός, προμήθεια, κατανομή και χρήση των μέσων και πόρων των Ενόπλων Δυνάμεων.

Κατευθυντήριες Γραμμές Δαπανών

Οι βασικότερες κατευθυντήριες γραμμές ΑΔ προέρχονται από το ΝΑΤΟ και είναι οι παρακάτω:

Η Οδηγία του 2% των Αμυντικών Δαπανών: Το 2006 οι χώρες μέλη του ΝΑΤΟ αποφάσισαν να δεσμεύουν τουλάχιστον 2% του ΑΕΠ των για ΑΔ. Ωστόσο οι περισσότερες χώρες μέλη δεν τηρούν τη δέσμευση αυτή. Η δέσμευση αυτή υποδηλώνει τον δείκτη της συνεισφοράς των μελών στην άμυνα, την αξιοπιστία και την πολιτική δέσμευση

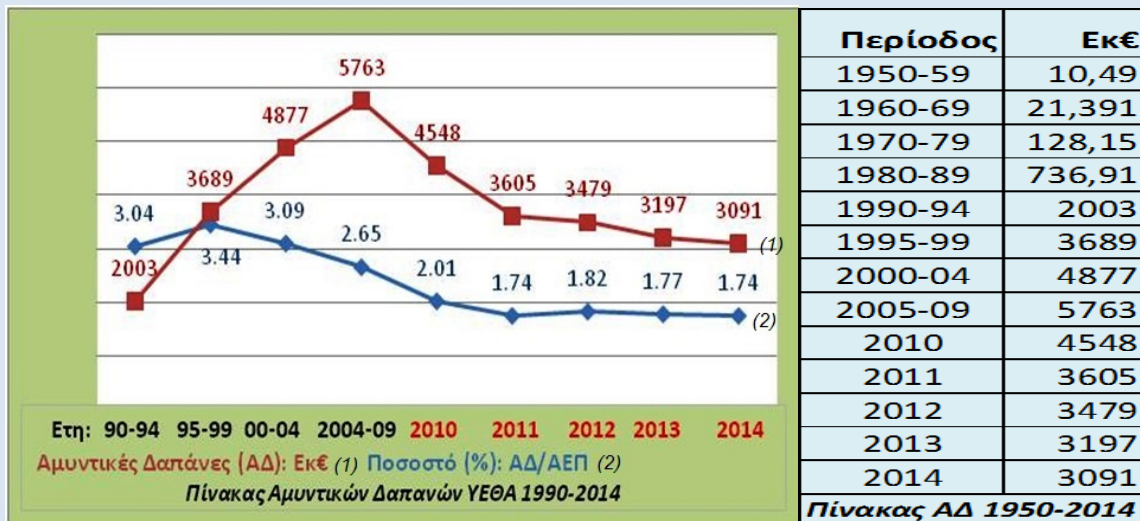
Η Οδηγία του 20% των Αμυντικών Δαπανών για Προμήθεια Εξοπλισμών & Υποδομών: Οι Εθνικές ΑΔ καλύπτουν τρεις κατηγορίες δαπανών: (1) Αμοιβές Δαπανών για την αποζημίωση του Προσωπικού, (2) Δαπάνες για την Υποστήριξη και τη Λειτουργία (Λειτουργικά Έξοδα και Επιχειρήσεις, Ασκήσεις) και (3) Δαπάνες για την Απόκτηση και Προμήθεια Εξοπλισμών και Υποδομών.

Οι τελευταίες δαπάνες (3) θα πρέπει να είναι τουλάχιστον 20% του συνόλου των όλων ΑΔ. Οι λόγοι: κίνδυνοι απαρχαίωσης του υλικού με τις γνωστές συνέπειες υποστήριξης, αύξησης των κενών της διαλειτουργικότητας & συμβατότητας των οπλικών συστημάτων με τις γνωστές συνέπειες διεξαγωγής επιχειρήσεων & συρρίκνωσης της βιομηχανικής & τεχνολογικής βάσης της Ευρώπης, επίσης, και τις συνέπειες οικονομικής ανάπτυξης.

Όπως θα δούμε στη συνέχεια η στατιστική της κατανομής των ΑΔ στις 3 κατηγορίες για τις Ευρωπαϊκές Χώρες του ΝΑΤΟ είναι:

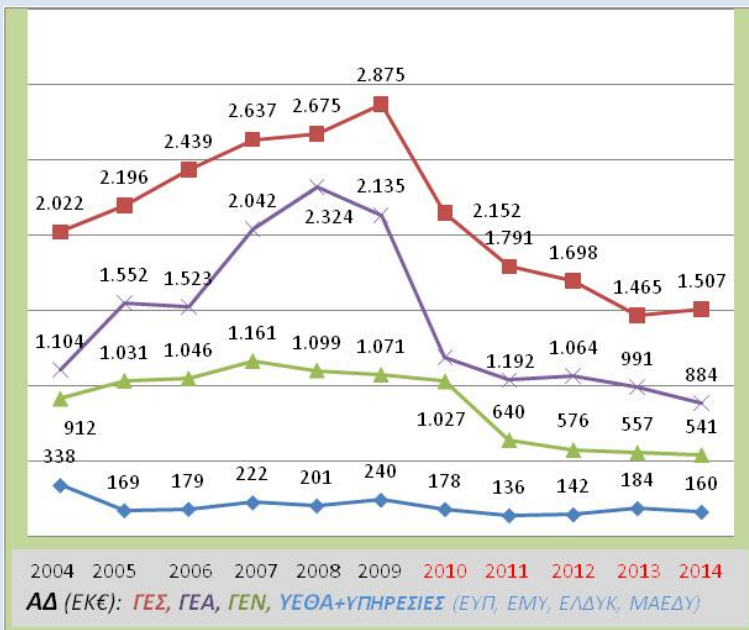
Προσωπικό: 55%, Υποστήριξη-Λειτουργικά Έξοδα: 26% και Απόκτηση και Προμήθεια Εξοπλισμών και Υποδομών: 19%

ΑΔ του ΥΕΘΑ από το 1950 έως το 2014

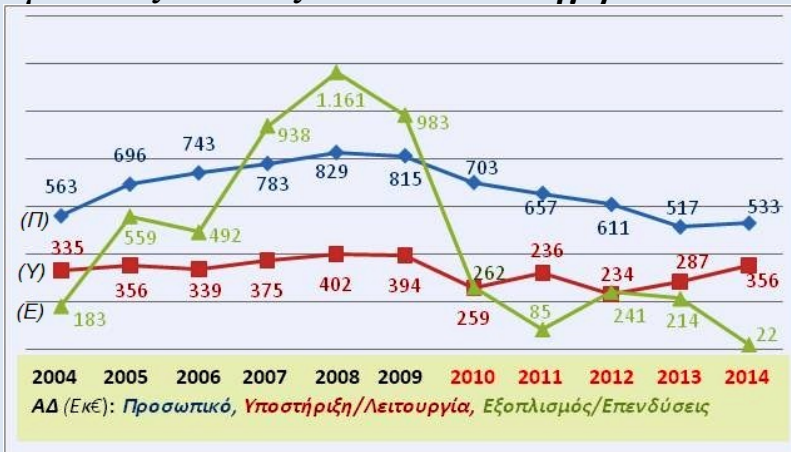
Από τους πίνακες των ΑΔ είναι εμφανής η σημαντική μείωσή τους, τόσο σε ονομαστικές τιμές όσο και σε λόγους ΑΔ/ΑΕΠ μετά το 2009.

Αμυντικές Δαπάνες ΥΕΘΑ Ανά Φορέα 2004-14

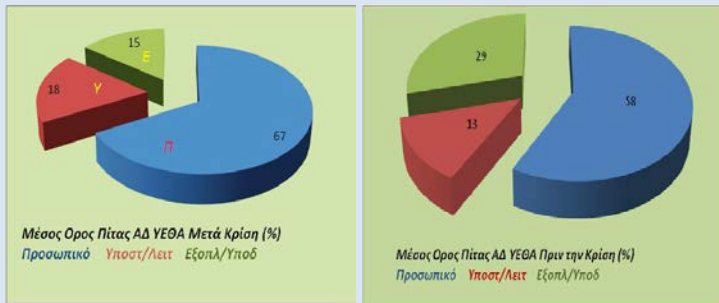
Είναι εμφανής η σημαντική μείωση των ΑΔ, τόσο σε ονομαστικές τιμές όσο και σε λόγους ΑΔ/ΑΕΠ μετά το 2009.

Αμυντικές Δαπάνες ΥΕΘΑ Ανά Κατηγορία 2004-14

Είναι εμφανής η σημαντική μείωση των ΑΔ, μετά το 2009, και στις τρεις κατηγορίες δαπανών και ιδιαίτερα σε εκείνες του εξοπλισμού και υποδομών.

ΑΔ ΥΕΘΑ, Μέσοι Όροι ανά κατηγορία: Προ Κρίσης και Μετά Κρίση

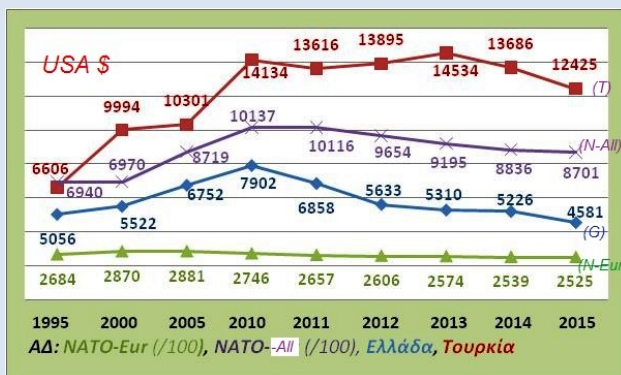
Είναι εμφανής η σημαντική μείωση των ΑΔ, μετά το 2009, και στις τρεις κατηγορίες δαπανών και ιδιαίτερα σε εκείνες του εξοπλισμού και υποδομών. Αξιοσημάντη είναι η αλλαγή της αναλογίας μεταξύ των τριών κατηγοριών της 'συρρικνωμένης' πίτας εις βάρος της κατηγορίας του εξοπλισμού και υποδομών!

Συγκριτικοί Πίνακες Δαπανών

Στη συνέχεια θα δούμε μια σειρά από πίνακες ΑΔ όπως:

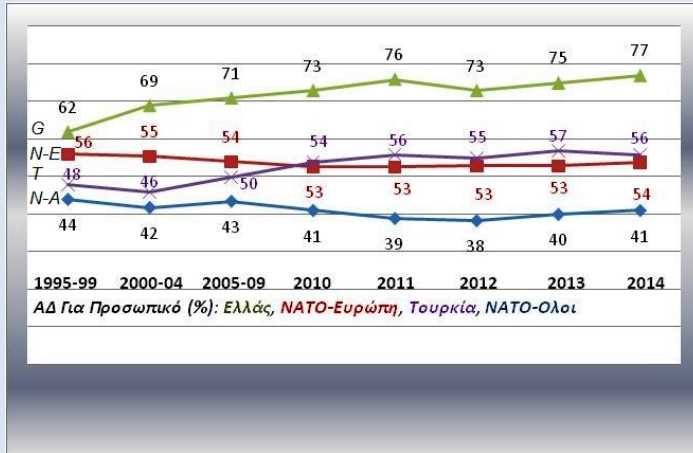
- ✓ ΑΔ ΝΑΤΟ-ΕΛΛΑΔΑΣ-ΤΟΥΡΚΙΑΣ 1995-2015
- ✓ ΑΔ ΝΑΤΟ-ΕΛΛΑΔΑΣ-ΤΟΥΡΚΙΑΣ Ανά Κατηγορία 1995-2014
- ✓ Αναλογία ΑΔ Τουρκίας και Ελλάδας 1995-2015
- ✓ Μέσες Κατά Κεφαλήν Αμυντικές Δαπάνες ΝΑΤΟ
- ✓ Μέσες Αμυντικές Δαπάνες Επιλεγμένων Χωρών
- ✓ ΑΔ συμμετοχής Ελλάδας στο ΝΑΤΟ

ΑΔ ΝΑΤΟ-ΕΛΛΑΔΑΣ-ΤΟΥΡΚΙΑΣ 1995-2015

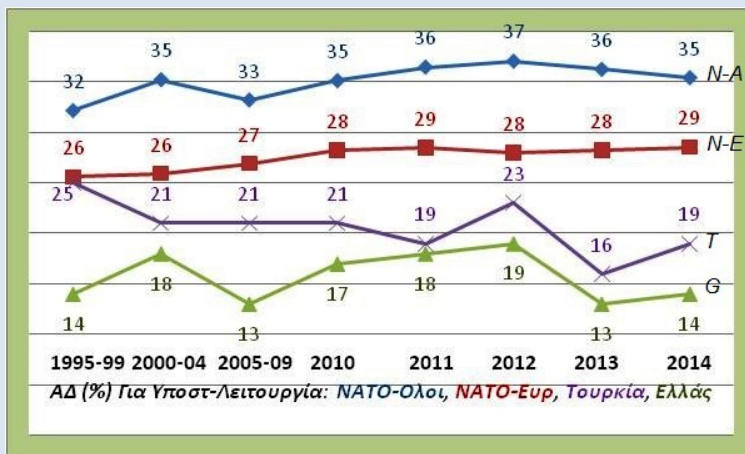
Είναι εμφανής η αλματώδης αύξηση των ΑΔ της Τουρκίας μετά το 2005 και η μείωση των ΑΔ των Ευρωπαϊκών χωρών-μελών του ΝΑΤΟ και της Ελλάδας μετά την κρίση!

ΑΔ (%) ΝΑΤΟ-ΕΛΛΑΔΑΣ-ΤΟΥΡΚΙΑΣ ‘Προσωπικού’ 2004-14

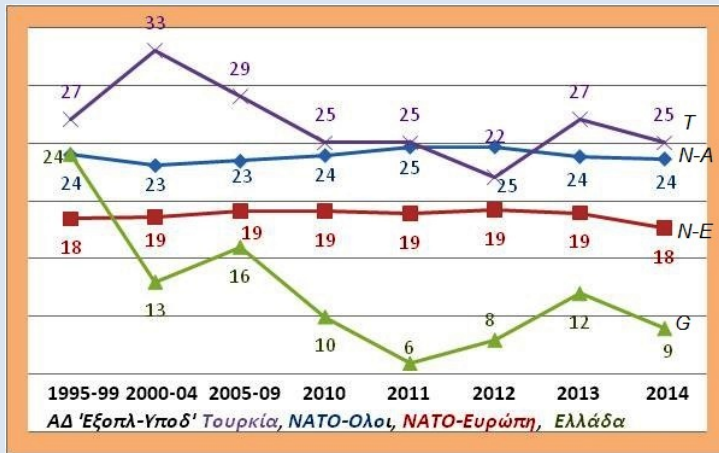
Τα ποσοστά της αναλογίας των τριών κατηγοριών των ΑΔ της Τουρκίας στην κατηγορία του ‘Προσωπικού’ είναι συγκλίνοντα με εκείνα των αντίστοιχων ΑΔ του ΜΟ των Ευρωπαϊκών χωρών-μελών του ΝΑΤΟ. Τα αντίστοιχα ποσοστά στην Ελλάδα, συνεχώς, αποκλίνουν σημαντικά μετά την κρίση και με τη συρρίκνωση της ‘πίτας’ των ΑΔ. Ο ΜΟ όλων των χωρών-μελών του ΝΑΤΟ είναι σταθερός ~40% λόγω των υψηλών ΑΔ των ΗΠΑ στις άλλες δύο κατηγορίες.

ΑΔ (%) ΝΑΤΟ-ΕΛΛΑΔΑΣ-ΤΟΥΡΚΙΑΣ ‘Υποστήριξη-Λειτουργία’ 2004-14

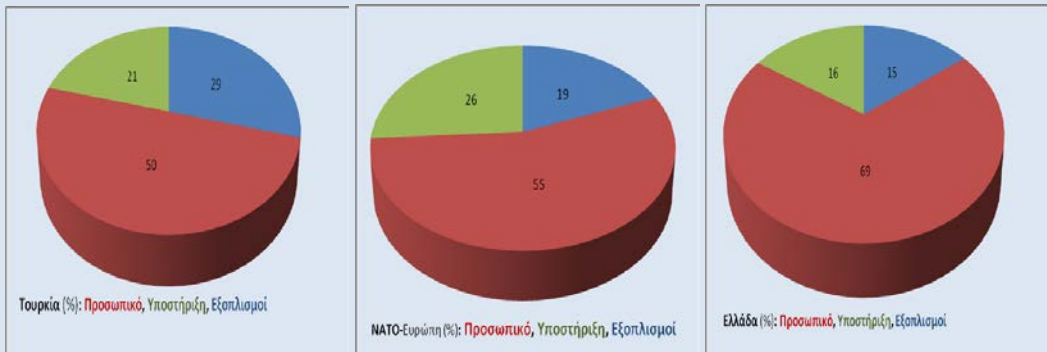
Τα ποσοστά της αναλογίας των τριών κατηγοριών των ΑΔ της Ελλάδας και της Τουρκίας στην κατηγορία ‘Υποστήριξης-Λειτουργίας’ είναι χαμηλότερα σημαντικά από εκείνα των Μέσων Όρων τόσο των Ευρωπαϊκών χωρών-μελών του ΝΑΤΟ όσο και ολόκληρου του ΝΑΤΟ. Με χαμηλότερα εκείνα της Ελλάδας και υψηλότερα εκείνα των ΗΠΑ.

ΑΔ (%) ΝΑΤΟ-ΕΛΛΑΔΑΣ-ΤΟΥΡΚΙΑΣ 'Εξοπλισμοί-Υποδομές' 2004-14

Τα ποσοστά της αναλογίας των τριών κατηγοριών των ΑΔ της Τουρκίας στην κατηγορία 'Εξοπλισμών - Υποδομών' είναι τα υψηλότερα ενώ τα αντίστοιχα ποσοστά στην Ελλάδα είναι σημαντικά χαμηλότερα και συνεχώς φθίνοντα τα τελευταία χρόνια.

Η 'πίτα' (%) ΑΔ ΝΑΤΟ-ΕΛΛΑΔΑΣ-ΤΟΥΡΚΙΑΣ ανά κατηγορία 2004-14

Είναι εμφανής η απόκλιση της κοπής της πίτας των ΑΔ στις τρεις κατηγορίες στην Ελλάδα από τη στατιστική της κατανομής των ΑΔ στις 3 κατηγορίες για τις Ευρωπαϊκές Χώρες του ΝΑΤΟ και την Τουρκία.

Αναλογία ΑΔ Τουρκίας και Ελλάδας 1995-2015

Περισσεύουν τα λόγια για την περιγραφή της εξέλιξης της αναλογίας των ΑΔ της Ελλάδας και της Τουρκίας τα τελευταία χρόνια!

Δύναμη (1000) Στρατιωτικού Προσωπικού χωρών NATO

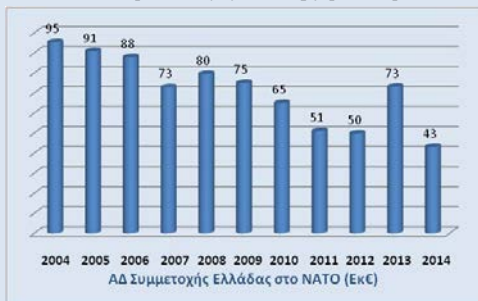
	95-99	00-04	05-09	2010	2011	2012	2013	2014
Bul	43	43	43	30	29	26	26	25
Fra	502	394	357	234	227	219	213	207
Ger	348	310	246	235	205	192	184	181
Gre	213	205	135	128	117	110	110	107
Ita	435	381	314	193	192	189	189	183
NL	67	52	50	48	45	44	43	42
Nor	38	32	18	19	21	21	20	21
Por	78	68	40	43	35	34	54	52
Tur	805	793	501	495	495	495	494	493
US	1620	1483	1377	1427	1425	1400	1382	1338
NAT-E	3005	2957	2400	2084	2004	1956	1944	1913
NATO-T	4695	4499	3839	3572	3497	3423	3397	3322

Αξιοσημάντο είναι ότι η σχέση προσωπικού Ελλάδας και Τουρκίας είναι διαχρονικά σταθερή ~1:4.

Δύναμη (x1000) Στρατιωτικού Προσωπικού χωρών NATO

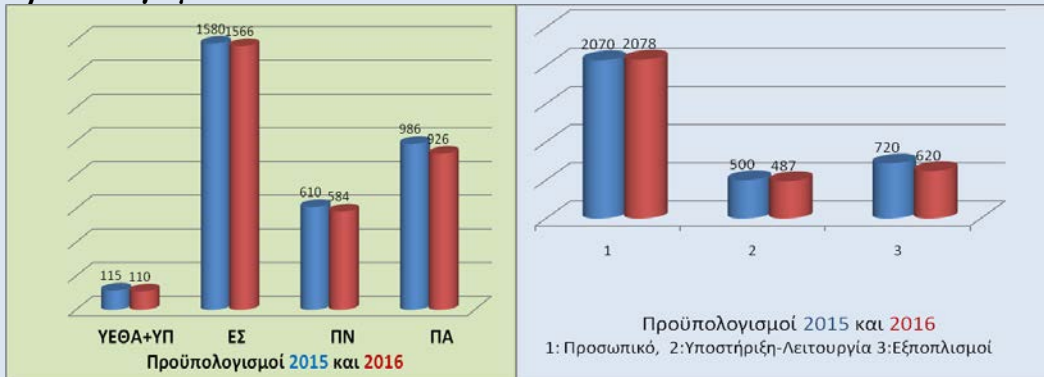
Οι ΑΔ της συμμετοχής της Ελλάδας στο NATO

Ποσοστά Συμμετοχής Χωρών-Μελών στο NATO

COST SHARE ARRANGEMENTS 1/2014 to 31/12/2015			
Albania	0.0870	0.0870	0.0870
Belgium	2.0137	2.0368	2.0368
Bulgaria	0.3247	0.3247	0.3247
Canada	6.0915	6.0915	6.0915
Croatia	0.3066	0.3066	0.3066
Czech Republic	0.9421	0.9421	0.9421
Denmark	1.2113	1.2663	1.2663
Estonia	0.1006	0.1006	0.1006
France	11.1421	10.9682	10.9682
Germany	14.5053	14.6439	14.6439
Greece	1.1029	1.1029	1.1029
Hungary	0.6985	0.6985	0.6985
Iceland	0.0430	0.0430	0.0430
Italy	8.7250	8.7250	8.7250
Latvia	0.1383	0.1383	0.1383
Lithuania	0.2132	0.2132	0.2132
Luxembourg	0.1525	0.1525	0.1525
Netherlands	3.2547	3.2696	3.2696
Norway	1.5486	1.5486	1.5486
Poland	2.6343	2.6343	2.6343
Portugal	0.9497	0.9497	0.9497
Romania	1.0553	1.0553	1.0553
Slovakia	0.4529	0.4529	0.4529
Slovenia	0.2200	0.2200	0.2200
Spain	5.2390	5.2190	5.2190
Turkey	4.1305	4.1305	4.1305
United Kingdom	10.9773	10.4790	10.4790
United States	21.7394	22.2000	22.2000

Προϋπολογισμοί ΥΕΘΑ 2015 & 2016

Η μείωση των ΑΔ συνεχίζεται και στους προϋπολογισμούς του 2015 και του 2016.

Επισημάνσεις

Οι ΑΔ στη χώρα μας μειώνονται σημαντικά (~42%) τα τελευταία χρόνια από ένα ΜΟ ~5,434 Εκ€ την διετία 2009-10 σε ένα ΜΟ ~3,144 Εκ€ στην διετία 2013-14 και από ένα ποσοστό (%) ΑΔ/ΑΕΠ του 2.65 σε ένα 1.75. Οι αντίστοιχες μειώσεις στις χώρες -μέλη-NATO της Ευρώπης και στην Τουρκία είναι 8% και 3% αντίστοιχα.

Οι ΑΔ της χώρας μας στις τρεις κατηγορίες 'Προσωπικό(Π)', 'Εξοπλισμοί /Υποδομές (Ε)' και 'Υποστήριξη/Λειτουργία (Υ)' μειώνονται σημαντικά κατά 34%, 80% και 33% αντίστοιχα από τους ΜΟ (3181, 2.205, 924 Εκ€) στην διετία 2009-10 στους ΜΟ (2.097, 430, 615 Εκ€) στην διετία 2013-14. Οι αντίστοιχες διαφορές στην Τουρκία είναι (3%, 0% και -3%).

Οι μέσες ΑΔ, από τη διετία 2009-10 στη διετία 2013-14, στο ΥΕΘΑ (μαζί με τις Υπηρεσίες ΕΥΠ, ΕΜΥ, ΕΛΔΥΚ, ΜΑΕΔΥ) και στους τρεις κλάδους ΕΣ, ΠΝ και ΠΑ μειώνονται σημαντικά, και όχι το ίδιο, κατά 18%, 41%, 48% και 44% αντίστοιχα.

Η αναλογία της κατανομής των δαπανών στις τρεις κατηγορίες Π, Ε και Υ μεταβάλλεται από **58:29:13** πριν την κρίση σε **67:15:18** μετά την κρίση.

Οι αναλογίες της κατανομής των δαπανών στις τρεις κατηγορίες Π, Ε και Υ στο ΜΟ των ετών 2004 έως και 2014 – με βάση την αντιστοίχιση των τιμών της πηγής δεδομένων του ΝΑΤΟ σε τιμές 2010- στην Ελλάδα, στην Τουρκία και στις Χώρες-Μέλη-ΝΑΤΟ της Ευρώπης είναι αντίστοιχα: **69:15:16**, **50:29:21** και **55:19:26**.

Η αναλογία των ΑΔ Ελλάδας και Τουρκίας από το **100:131** το 1995 έχει υπερακοντιστεί στο **100:271** το 2015.

Η χώρα μας, παρότι η οικονομική κρίση έχει χτυπήσει τις αμυντικές μας δαπάνες σκληρά, σε όρους ποσοστών(%) ΑΔ/ΑΕΠ, όπως φαίνεται από τα στοιχεία της παρουσίασης, είναι: **Δεύτερη** μεταξύ των χωρών της ΕΕ μετά το *Ηνωμένο Βασίλειο*, Τρίτη μεταξύ των χωρών της Συμμαχίας του ΝΑΤΟ μετά τις ΗΠΑ και το *Ηνωμένο Βασίλειο* και Πρώτη μεταξύ των Βαλκανικών χωρών.

Ήταν αναπόφευκτο ότι η βαθειά οικονομική κρίση θα είχε αντίκτυπο στην αμυντικές δαπάνες παράλληλα με τη χρόνια ύφεση στην ανάπτυξη, την κατακόρυφη αύξηση της ανεργίας και το βάρος του δημόσιου χρέους. **Ωστόσο, όση είναι η ανάγκη μιας οικονομικής ανάκαμψης άλλη τόση είναι και η ανάγκη ανάκαμψης της επιχειρησιακής ικανότητας.**

Προτάσεις

Η χώρα πρέπει να επενδύσει στην άμυνα και ασφάλεια, μη φειδόμενη το κόστος (που εξάλλου θα επιστρέψει και με το παραπάνω μέσα από την ανάπτυξη της οικονομίας) και το οποίο **δεν πρέπει να είναι κάτω από 2% του ΑΕΠ.**

Η αναλογία της κατανομής των ΑΔ στις τρεις κατηγορίες Π, Ε και Υ πρέπει να εναρμονιστεί με εκείνες του ΜΟ των χωρών-μελών-ΝΑΤΟ της Ευρώπης και της Τουρκίας.

Η νέα αμυντική προσέγγιση της ‘Εξυπνης Άμυνας’ πρέπει να αποτελέσει μείζονα στόχο και δέσμευση, προάγοντας και ενθαρρύνοντας τη συνεργασία στην ανάπτυξη, απόκτηση και υποστήριξη των απαιτούμενων επιχειρησιακών δυνατοτήτων. Αυτό γίνεται μέσα από την συνένωση (*pooling*) και την κατανομή (*sharing*) των δυνατοτήτων και των πόρων, την εξειδίκευση (*specialization*) της παραγωγής, την προτεραιοποιητοποίηση των ενεργειών και τον αποτελεσματικότερο συντονισμό των προσπαθειών.

Το ΥΕΘΑ πρέπει να βελτιώσει το επίπεδο των Ελληνικών Βιομηχανικών Επιστροφών από τους διεθνείς οργανισμούς με στόχο την επίτευξη δείκτη ΕΒΕ πολύ μεγαλύτερου του ένα (>1).

Οι κλάδοι των ΕΔ πρέπει να μεγιστοποιήσουν την κάλυψη του μεγαλύτερου δυνατού εύρους αναγκών υποστήριξης των με ίδια μέσα και προσωπικό υποστήριξης.

Η συμμετοχή της εγχώριας αμυντικής βιομηχανίας στις προμήθειες των ΕΔ και ΣΑ πρέπει να μεγιστοποιηθεί, συμβάλλοντας, έτσι, στη μείωση εισαγωγών, αύξηση εγχώριας απασχόλησης, δημιουργία προστιθέμενης αξίας και στη μεταφορά και διάχυση της τεχνολογίας και τεχνογνωσίας.

Το ΥΕΘΑ πρέπει να αναπτύξει ένα Σύστημα Διακλαδικής Επιμελητείας (Cooperative Logistics) για τη διαχείριση, απόκτηση, υποστήριξη, ανταλλαγή και διάθεση κοινών συστημάτων και εφοδιαστικών υλικών, αποθεμάτων, πλεονασμάτων και υπηρεσιών

υποστήριξης κατά τη φιλοσοφία και τα πρότυπα της Υπηρεσίας Υποστήριξης του NATO (NSPA, NATO Logistics Stock Exchange).

** Η Μελέτη αυτή παρουσιάστηκε ως εισήγηση στο Σεμινάριο ' Military Logistics' που συνδιοργάνωσαν οι: Πολεμική Αεροπορία, Σ.Α.Σ.Ι. και ΕΛΙΣΜΕ στις 18&19 Μαΐου στην 128 ΣΕΤΗ (Καβούρι).*

ΠΗΓΕΣ

1. Υπουργείο Οικονομικών (<http://www.minfin.gr>)
2. NATO (http://www.nato.int/cps/en/natohq/news_127537.htm)
3. Ελληνικό Ινστιτούτο Στρατηγικών Μελετών (<http://www.elisme.gr>)